

PISPALAN ASEMAKAAVAN UUDISTAMISEN II-VAIHE

Lisäys asemakaavaan 8310: Punaisen tukkitien eteläosa

SELOSTUS

Valmisteluvaihe 7.5.2018

Suunnittelualue

Kaava-alueen 8310 rajausta tarkistetaan liittämällä siihen alun perin III-kaavavaiheen alueella sijainnut Punaisen tukkitien uoman eteläosa. Punaisen tukkitien uoma on jatkumo Pispalan harjulta Pyhäjärven rantaan ja sen säilyminen kokonaisuutena tulee turvata asemakaavalla.

Kaavaan liitettävä alue käsittää korttelin 1088 sekä puisto- ja katualuetta Tahmelan viertotien, Pulkksaarenkadun, Saunasaarenkadun ja Pyhäjärven rannan välisellä alueella. Alueen laajuus on noin 1 ha.

Pispalan punainen tukkitie rakennettiin vuonna 1863 tukkien siirtämiseksi Näsijärveltä Pyhäjärvelle Pispalan harjun yli. Puinen rännirakennelma oli yli 70 vuotta hyvin näkyvä ja kuuluva osa Pispalaa. Uittotunnelin valmistuttua maan pinnalla kulkeva rakennelma purettiin mutta maisemaan jäi tukkien kuljetusuoman alue n. 20 metriä leveänä lähes rakentamattomana väylänä.

Punaisen tukkitien linjauksella on tällä hetkellä runsaasti puustoa, muutamia rakennuksia, pohjoisessa osa Pispalan kirkkoa ja Tahmelan viertotien eteläpuolella vuonna 2006 rakennusluvan saanut asuinpienitalo sekä kaksi vanhaa talousrakennusta.

Punaisen tukkitien alue on muilta osin kaupungin ja seurakunnan omistuksessa, mutta eteläisin osa sijaitsee Tahmelan viertotien ja Pyhäjärven välisessä korttelissa 1088, jonka kiinteistöt ovat yksityisessä omistuksessa.

Historia

Ensimmäinen maanpinnalla kulkenut tukkienkuljetustie, ”punanen tukkitie” rakennettiin Pispalanharjun yli vuosina 1863–1864.

Tukkitien rakentaminen liittyy keskeisesti maailman kauppapolitiikkaan sekä Suomen ulkomaankaupan ja metsäteollisuuden voimakkaaseen kehityskauteen. Britannian tullipolitiikan vapauduttua Suomen länsiviennin tärkein artikkeli oli 1800-luvulla sahatavara, jota tarvittiin Britanniassa ja Keski-Euroopassa suureen jälleen- ja uudisrakennustoimintaan. Raaka-ainetta piti saada toimitettua Näsijärven yläpuolisilta alueilta länsirannikolle. Luontevinta olisi ollut uittaa tukit koskesta, mutta koskiväylää ei voitu käyttää koskivoimaan liittyvän valtapelin vuoksi. Kosken rannoilla oli lukuisia tehdaslaitoksia ja niille annettiin etuoikeus kosken käyttämiseen. Tästä syystä päädyttiin hankalaan ja eriskummalliseen ratkaisuun; rakentamaan tukkitie Pispalan korkean harjun yli.

Rosenlewin omistama Porin Höyrysaha rakennuttama Punainen tukkitie ylitti Pispalan valtatie siltaa pitkin suunnilleen nykyisen Pispalan kirkon kohdalla, ja tukkien siirto tapahtui hevosten avulla. Tukkitie sai nimensä siksi, että se oli maalattu punaiseksi ja tukkitien rakenteisiin oli kiinnitetty myös mainoksia. Kokemäenjoen Lauttausyhdistys rakensi vuonna 1892 punaisen tukkitien viereen työnjohtajien asunnoksi Uittoyhdistyksen talon, joka toimi 1960-luvulle saakka tukinuittajien tukikohtana.

Tukkitie purettiin uittotunnelin valmistuttua 1930-luvulla, oltuaan yli 70 vuotta hyvin näkyvä ja kuuluva osa Pispalaa. Tukkitien uoma on merkittävä muistuma Tampereen ja koko Suomen teollisuus- ja kauppahistoriasta. Punaisen tukkitien betonisten perustusten jäänteitä on näkyvissä Pispalan valtatie eteläpuolella ja niille on kaavan nro 8309 valmisteluvaiheessa osoitettu muinaismuistojen suojelumerkintä sm-4.

Pirkanmaan maakuntamuseon Pispalan asemakaavaa varten laatimassa rakennetun ympäristön inventoinnissa Punainen tukkitie on määritelty arvokkaimman 1. luokan kohteeksi. Inventoinnissa esitetään toimenpidesuosituksena Punaisen tukkitien uoman säilyttämistä rakentamattomana, jotta historiallinen väylä säilyy havaittavana.

Kaavatilanne

Suunnittelualueella on voimassa asemakaava nro 5165 vuodelta 1978.

Kaava 5165 määrittää rakennusalat ja rakennusoikeuden tehokkuusluvulla $e=0,5$. Käyttötarkoitus korttelissa 1088 on A*10 eli asuminen, sallien myös liiketiloja. Kerrosluku on II. Rakennusala ulottuu korttelin keskiosassa Punaisen tukkitien uoman kohdalle.

Kaavan kuvaus

Korttelin 1088 asemakaavamuutos laaditaan noudattaen Pispalan kaavaperiaatteita rakennusoikeuden, suojelumerkintöjen ja rakentamisen ohjauksen suhteen.

Uoman säilyttämiseksi rakentamattomana on rakennusaloja tarpeen muuttaa siten, etteivät ne ulotu uoman kohdalle.

Uoman alkuperäinen leveys on kiinteistörajoiden mukaan arvioituna noin 20 metriä. Pirkanmaan maakuntamuseo ja asemakaavoitus esittävät, että rakennusten etäisyys rajasta tulee olla vähintään neljä metriä. Tällöin jatkossa korttelin kiinteistöille jää korttelin keskelle yhteensä 8 m leveä rakentamiselta vapaa alue ja tukkitien uoma säilyy havaittavana.

Kaavassa rakennusalan ulkopuolelle määriteltävä alue on 4 metriä korttelin keskellä olevan tonttirajan molemmin puolin eli yhteensä 8 metriä leveä pohjois-eteläsuuntainen vyöhyke.

Uomalle osoitetaan suojelumerkintä sm-4. Punaista tukkitietä koskee myös yleismääräys:

Teollisuushistoriallisesti ja kaupunkikuvallisen kertovuuden kannalta arvokas tukkitien uoma. Alue tulee säilyttää rakentamattomana, sille ei saa sijoittaa rakennuksia tai rakennelmia eikä sitä saa pinnoittaa.

Rakennusoikeuden määrä pidetään lähtökohtaisesti ennallaan. Tonteilla on jäljellä melko runsaasti käyttämätöntä rakennusoikeutta.

Korttelissa on yhdeksän kiinteistöä, joista neljällä rakennuskanta on uudistunut. Viidellä kiinteistöllä on rakennusinventoinnissa suojeltavaksi esitettyjä asuin- ja piharakennuksia, näistä kolme on lisäksi arvokkaaksi määriteltyjä pihapiirejä. Kaavassa osoitetaan inventoinnin esittämät suojelumerkinnät rakennuksille ja pihapiireille. Uudisrakentaminen ohjataan kaavamääräyksin ja rakentamistapaohjein mittakaavaltaan ja ilmeeltään alueelle sopivaksi.

Koko kaava-aluetta 8310 koskeva aineisto löytyy Tampereen kaupungin internet-sivustolta.

Keskeiset vaikutukset

Tukkitien uoman rajaaminen rakennusalan ulkopuolelle sekä sille osoitettu yleismääräys turvaavat uoman säilymisen havaittavana sekä lähi- että kaukomaisemassa.

Tonteille jää yhä runsaasti rakennusalaa sekä rakentamiselta vapaata pihatilaa.

Korttelin alkuperäisen ilmeen säilyminen edellyttää uudisrakentamisen ohjaamista Pispalaan sopivaan rakentamisen tapaan.

Kaavaa varten laadittavat selvitykset

Alueella suoritetaan arkeologinen inventointi toukokuussa 2018. Inventointikäynneistä tonteilla tiedotetaan kiinteistönomistajia erikseen.